

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра журналістики

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фотожурналістика

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Журналістика

Спеціальність С7 Журналістика

Галузь знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація
та міжнародні відносини»

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ - 2025

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Фотожурналістика
Викладач	Шотурма Наталія Володимирівна, кандидат політичних наук, доцент кафедри журналістики
Контактний телефон викладача	+380977695896
E-mail викладача	nataliia.shoturma@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС (90 годин)
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/a13b42b73724afe66260
Консультації	Пн. 13.30-15.00

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є роль і значення фотожурналістики в сучасних умовах, окреслення найважливіші проблеми та виклики, з якими стикаються фотожурналісти та редактори сучасних медіа під час створення та оприлюднення візуального контенту. Курс покликаний поглибити спробу проаналізувати морально-етичні цінності у роботі фотокореспондентів та фоторепортерів, знайти ефективну модель роботи людини з фотокамерою чи будь-яким іншим знімальним пристроєм залежно від вимог власників та редакторів засобів масової комунікації.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є: подати студентам-журналістам матеріали з курсу фотожурналістика на базових принципах побудови фотомистецтва. Роз'яснити роль перших фоторепортажів у воєнній та повоєнній журналістиці, як витоки фото галузі в цілому. Надати студентам теоретичні знання та практичні навички з основ фотожурналістики; сформувати знання історії виникнення фотографії та професії фотожурналіста у сучасних умовах, вивчити види фотозйомки експозиції кадру, розкадрування, меж перетину та жанрів фотожурналістики. Освоїти й практично застосувати технічні складові зображальної й виражальної соціально-естетичної комунікації в загальній системі масової комунікації. Працювати з дзеркальною та малогабаритною фототехнікою.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні та фахові компетентності, якими повинен оволодіти чи які може удосконалити:

ЗК 02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 05. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

СК 2. Здатність формувати інформаційний контент.

СК 3. Здатність створювати медіапродукт.

СК 6. Здатність ефективно просувати створений медіа продукт.

СК 7. Здатність застосовувати міжнародні журналістські стандарти, принципи журналістської етики, національні етичні норми, етикетні правила на різних етапах професійної діяльності.

Програмні результати навчання

ПР 02. Застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції.
 ПР 04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.
 ПР 05. Використовувати сучасні інформаційні й комунікаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення для вирішення професійних завдань.
 ПР 19. Застосовувати міжнародні журналістські стандарти, принципи журналістської етики, національні етичні норми, етикетні правила на різних етапах професійної діяльності

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни - 90 год.	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12 год.
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18 год.
самостійна робота	60 год.

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибіркового
2	С7 Журналістика	1	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Вступ. Предмет фотожурналістики і завдання курсу. Фотографія як перше зображення нового типу в культурі: характерні особливості	2	2	10
Тема 2. Масово-інформаційна природа фотожурналістики. Сучасність та фотографія	2	2	10
Тема 3. Фотозамітка Тема 4.	2	4	10

Фоторепортаж			
Тема 5. Творчий багаж фотожурналіста Тема 6. Функції та принципи фотожурналістики. Принципи роботи фоторедактора	2	4	10
Тема 7. Фотокореспонденція	2	2	10
Тема 8. Художня публіцистика у фотожурналістиці. Особливості фотографування в умовах воєнного стану.	2	4	10
Загальна	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Поточне тестування та самостійна робота - 55 балів. Контрольна робота – 15 балів. Реферат – 10 балів. Підсумкова письмова робота (залік) – 20 балів. Загальна кількість – 100 балів.			
	Оцінка в балах	Оцінка національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік
	90-100	відмінно	A	зараховано
	80-89	добре	B	
	70-79		C	
	60-69		D	
	50-59	задовільно	E	
	26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX	незараховано
	1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F	
Вимоги до письмових робіт	Письмовий контроль у вигляді модульної контрольної роботи, виконання індивідуальних завдань, реферату, тестування. Виконання письмової роботи передбачає: 1) повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль;			

	2) написання письмової контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки. У випадку, якщо студент не написав контрольну роботу, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються з даної дисципліни.
Практичні заняття	Відвідування та активна участь студентів у роботі практичних занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. На практичних заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо. Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки. Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 15-20 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо. Вимоги до презентації по індивідуальній (самостійній) роботі: візуалізований характер, гармонійне поєднання зображень та тексту; всі елементи презентації мають бути підготовлені студентом самостійно, із дотриманням вимог академічної доброчесності. Робота на практичному занятті оцінюється за 5-бальною шкалою в залежності від повноти відповіді студента.
Умови допуску до підсумкового контролю	Здобувач допускається до підсумкового контролю за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни. Належне виконання: 1) змісту питань планів практичних занять. Для цього необхідно готувати конспекти практичних занять. Вітається якісна підготовка візуалізованих презентацій для відповідей; 2) індивідуальної роботи; 3) підсумкової контрольної роботи.
Підсумковий контроль	Форма контролю (залік) Форма здачі (комбінована).

ТИК

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Політика курсу базується на гуманістичній освітній парадигмі, суть якої полягає у повазі до особистості студента, у праві й можливості майбутнього фахівця самостійно обирати спосіб засвоєння навчального матеріалу, використовувати нові методи, прийоми і засоби педагогічної діяльності; на навчанні у співробітництві, тобто спільній із викладачем діяльності; на плюралізмі як важливій основі розвитку інтелектуальних
--------------------------	---

	здібностей студентів, розвитку їхнього критичного мислення. Будь-які форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Дотримання академічної доброчесності регулюється Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (http://surl.li/dhrfg) та Кодексом честі університету (http://surl.li/emmg1). Очікується, що роботи здобувачів вищої освіти будуть їх оригінальними міркуваннями. Спілкування з викладачами здійснюється під час консультаційних годин (або за попереднім погодженням із викладачем). Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та заліків заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Очікується, що роботи здобувачів вищої освіти будуть їх оригінальними міркуваннями.
Відвідування занять	Відвідування занять є важливою складовою навчання. Відвідування лекцій та практичних занять для студентів є обов'язковим. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу. Пропуски практичних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях.
Неформальна освіта	Можливе зарахування результатів неформальної освіти у відповідності з Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти: Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 3) (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.) Зараховуються як підсумковий контроль, результати онлайн курсів на платформах Coursera, Prometheus, які відповідають програмі навчальної дисципліни.

8. Рекомендована література

<i>Основна</i>	
1. Балаклицький М.А. Зображальна журналістика: навчально-методичний посібник для студентів зі спеціальності «Журналістика». Харків: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2019. 84 с. 2. Бенямін В. Мистецький твір у добу своєї технічної відтворюваності / пер. з нім. Ю. Рибачук, Н. Лозинська. Вибране. Л. : Літопис, 2002. С. 53–97. 3. Буряк В. Журналістська творчість як система образної комунікації: навч. посіб. Д.: РВВДНУ, 2016. 60 с. 4. Горевалов С. Фотожурналістика в системі засобів масової комунікації: єдність слова і зображення: навч. посіб. Київ: Київ. міжнародн. ун-т. 2010. 296 с. 5. Горевалов С.І., Зикун Н.І., Стародуб С.А. Фотожурналістика в системі засобів масової комунікації: єдність слова і зображення. К., 2010. 296 с. 6. Джефрі Бетчен Вогонь бажання. Зародження фотографії. Київ: Родовід, 2019. 248 с.	

7. Джон Тегг Тягар репрезентації: есеї про множинність фотографії та історії. Київ: Родовід. 2019. 248 с.
8. Журналістика. Словник-довідник / Упоряд. Михайлин І.Л. К.: Академвидав, 2013. 320 с.
9. Журналістський фах: фотожурналістика: методичні рекомендації / Київ. нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка; укл. В. В. Гридчина. К.: Інститут журналістики, 2012. 60 с.
10. Здорова В. Й. Теорія і методика журналістської творчості / Підручник. Львів: ПАІС, 2008. 270 с.
11. Зонтаг С. Про фотографію / пер. з англ. П. Таращук. К.: Основи, 2002. 189 с.
12. Зражевська Н. І. Розуміння медіакультури: комунікація, постмодерн, ідентичність, ідеології, медіаконтроль. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю. А. 2012. 408 с.
13. Іванюха Т. В., Тупіков М. С. Функції фотоілюстрації у сучасних молодіжних виданнях. Молодий вчений. 2016. № 12. С. 190-192.
14. Локтіонова Д. А. Фотографія як джерело соціальної інформації. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»*. Сер.: Соціологія. 2013. Т. 225, Вип. 213. С. 21-26.
15. Максимович Мирослав. Сучасна фотожурналістика: проблеми, виклики, перспективи *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Журналістські науки. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. № 3. С. 29–36. URL : <https://doi.org/10.23939/sjs2019.01.029>
16. Мерло-Понті М. Видиме й невидиме: з робочими нотатками / Пер. з фр. Є. Марічев; упоряд., авт. передмови та післямови К. Лефор. Київ: Видавничий дім КМ Академія, 2003. 268 с.
17. Мироненко В. Проблеми аналізу творів фотографії в контексті фотомистецтва Києва та Львова кінця 1980-х – початку 1990-х. Сучасне мистецтво, 2009, випуск шостий. С. 381–386.
18. Москвич О. Д. Діалектика об'єктивного та суб'єктивного у фототворчості: культурологічний аспект. *Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки*. Сер.: Філософські науки. 2012. № 15. С. 167–172.
19. Москвич О. Специфіка сприйняття фотографії в контексті сучасної медіареальності: культурологічний аспект. *Наук. часоп. Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова*. Серія 7: Релігієзнавство. Культурологія. Філософія. К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. Вип. 27 (40). С. 57–64.
20. Москвич О.Д. Вплив фотографії на трансформацію життєвого простору людини. *Науковий вісник Чернівецького університету. Збірник наукових праць*. Випуск 726-727. Філософія. Чернівці, 2014. С. 281-285.
21. Москвич О.Д. Медіа-реальність як сучасний соціокультурний простір. *Соціологічні студії: наук.-практ. журн.* / уклад. Л.Й. Кондратик, С. А.Сальнікова. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. №2 (5). С. 52-56.
22. Москвич О.Д. Методологічні основи дослідження фотографії як культурного феномену. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Філософські науки. № 13 (387). Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2019. С. 65-70.
23. Москвич О.Д. Становлення філософського дискурсу фотографії. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Філософські науки. № 9 (334). Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2016. С. 89-94.
24. Москвич О.Д. Феноменологія сучасної медіареальності: експлікація понять. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Серія: Філософські науки. Луцьк, 2014. № 18 (295) С. 68-73.
25. Нерух О. Першооснови журналістської творчості: Навчальний посібник. Х.: Світ дитинства, 2000.

26. Пилип'юк В. Українська художня фотографія : етапи становлення та мистецькі засади розвитку : навч. Посібн. Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів : Світ, 2007. 176 с.
27. Підгурний І.С. Сучасні тенденції розвитку технології фотографії Вісник ХДАДМ. 2015. № 7.
28. Правове регулювання інформаційної діяльності в Україні: Станом на 1 січня 2001 р. К.: Юрінком Інтер, 2001.
29. Приступенко Т.О. Деякі аспекти етичної діяльності вітчизняних журналістів під час виборчих баталій. *Публіцистика і політика* : зб. наук, праць / за ред. проф. В.І. Шкляра. К., 2001. Вип. 2.
30. Приступенко Т.О. Правові засади функціонування сучасних засобів масової комунікації України : монографія. за ред. В. В. Різуна; Київ. нац. Ун-т імені Т.Г. Шевченка К., 2000.
31. Різун В.В. Роль ЗМК в демократичному суспільстві. *Публіцистика і політика*: зб. наук, праць / за ред. проф. В.І. Шкляра. К., 2001. Вип. 2.
32. Табінський Я. Образ у сучасній фотожурналістиці : між мистецтвом і публіцистикою. Теле- та радіожурналістика. 2013. Випуск 12. С. 244–251.
33. Табінський Ярослав. Фотографія у системі нових медій. *Вісник Львівського університету. Серія журналістика*. 2013. Випуск 37. С. 226-333. URL : <http://dx.doi.org/10.30970/vjo.2013.37.5125>.
34. Чміль Г. П. Екранна культура: плюральність проявів/ Харків : Крук, 2003. 336 с.
35. Шаповал Юрій. Фотожурналістика : навч. посіб. Рівне : Видавництво Міжнародного економіко-гуманітарного університету ім. Степана Дем'янчука, 2007. 75 с.

Допоміжна

1. Капрон Рене Дж. Настанови журналістам Ассошіейтед прес. К.: Видавничий дім: «Києво–Могилянська Академія», 2005.
2. Лаб Ф. Фотожурналістика та етика: дослідження в Центральній Європі. URL : <https://ua.ejo-online.eu/2933/etyka-ta-yakist> .
3. Максимович М. Фотоілюстрація у газеті. URL : http://www.franko.lviv.ua/faculty/jur/publications/visnyk26/Statti_Maxymovych.htm
4. Михальська Я. Історія фотоапарата: Світ фотографії. URL : <http://yaryna.net/istoriyafotoaparatu>
5. Петрова Н., Якубенко В. Медіа-право. К.: Інститут журналістики, 2007. 275 с.
6. Потятиник Б. Ключі до мас-медіа. Львів: ПАІС, 2002 . 235 с.
7. Путівник ретельного журналіста. К.: Інститут журналістики, 2007. 175 с.
8. Різун В.В. Маси: Тексти лекцій. К.: Видавничо–поліграфічний центр «Київський університет», 2003. 118 с.
9. Універсальний журналіст. К.: Інститут журналістики, 2007. 150с.
10. Чекмишев О.В. Основи професійної комунікації. Теорія і практика новинної журналістики: Підручник-практикум. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004. 98 с.
11. Шаповал Ю. Г. Фотожурналістика: навч. посіб. Рівне: Волин. береги, 2007. URL : <http://on-libr.info/index.php/2009-10-20-11-46-46/6-shapovalfotojurnalistyka>

Наталія Шотурма,
доцент кафедри журналістики